

odměnou za vykonanou práci, znakem maskulinity a každodenní činností a antistrukturálním nejasným požíváním marihuany, které může mít na rozdíl od alkoholu spirituální konotace (s. 62 a dále). To samé se prokázalo i dotazníkovým šetřením. Následovat musí otázka, zda-li marihuana způsobuje zvýšenou spirituální citlivost, nebo je vyhledávána jako prostředek více spirituálními lidmi (s. 93). Kniha se spíše přiklání k názoru, že marihuana zvyšuje spiritualitu (s. 99). Zde se dostáváme k z principu nezodpověditelné otázce – jsou významy tvořeny sociální konstrukcí, či jsou obsaženy ve věcech jako takových? Autorce lze lehce oponovat: například konzumace alkoholu, marihuany a prakticky čehokoliv se v lidské společnosti vyskytuje v různých formách. Kapr je na Vánoce svátečním jídlem, avšak v létě jej budeme pojídat bez sebemenší špetky svátečnosti. Stejně je složité dávat do jedné skupiny muže, který vypije po práci pravidelně deset piv, a kněze, který přijímá „krev Kristovu“ jen proto, že oba pijí alkohol. Z jistého pohledu by tak bylo rozumnější i kuřáky marihuany vnímat v rámci konzistentnějších skupin než označením „hulič“ – můžeme uvažovat o zařazení v rámci subkultur nebo věkových kategorií, ve kterých můžeme případnou spiritualitu „uzavřít“ do lépe popsatečných skupin. Kniha se rovněž nevěnuje ontogenezi „huliče“ v tom slova smyslu, že co je na začátku posvátné, časem přerůstá v běžné, popřípadě nutné. Avšak veškerá kritika autorčina přístupu je více hledáním a naznačením jiných možných přístupů a dalších kategorií nežli vyvrácením závěrů knihy. Množina možných řešení je stále početná. Ostatně sama autorka k závěru práce konstatuje, že velmi záleží na vnitřním vyladění člověka (s. 122), a i když jsou čísla signifikantní, další proměnná může celý výsledek změnit.

Na závěr lze říci, že kniha sice čas od času předkládá nedoložená či příliš odvážná tvrzení (a to i mimo hlavní závěry), na druhou stranu bez nich si lze jen stěží představit antropologii inspirovanou Victorem Turnerem. Rozhodně by bylo dobré předloženou teorii dále podpořit daty a dalšími výzkumy. V konečném důsledku však Radmila Lorencová pomáhá otvírat novou vědeckou diskusi a zároveň předkládá antropologickou studii současných fenoménů, což je v našem prostředí stále nedostatkovým zbožím.

LORENCOVÁ, R. 2011. *Spiritualita uživatelů alkoholu a marihuany*. Praha: Dauphin. 139 s.

Jan Záhořík – Dějiny Rwandy a Burundi (2012)

Jakub Kydlíček

*Katedra historických věd, Filozofická fakulta,
Západočeská univerzita v Plzni
kydlicekj@gmail.com*

EDICE *Dějiny států* je charakteristická svou sympatickou snahou o spojení odborné monografie a jejího „populárního“ dopadu i mimo rámec odborné veřejnosti. Na Dějinách Rwandy a Burundi lze ocenit právě fakt, že i přes odbornou výši dokáže jasně a přehledně držet narativní linii a pozornost i u neobdobné části čtenářstva.

Psát dějiny afrických zemí je poměrně riskantním byznysem, zvláště v posledních dekádách. V reakci na postkoloniální vývoj v Africe a na Blízkém východě se naplno začala projevovat defenzivní tendence západních autorů, jejichž „orientalistický“ monopol byl vyvrácen. V takzvané post-Saidovské éře (Orientalismus, 1979) začal kromě boomu afrických autorů i trend odsuzování západní historiografie coby koloniálního nástroje, který konceptualizuje a vnucuje různé etnické a historické kontexty nezápadním čtenářům, a pokračuje tak v neúspěšných koloniálních civilizačních misích. Pro západního autora má postkoloniální akademický diskurs několik dopadů. Především to je nutnost redefinice pramenné základny, vedoucí k objevování nových zdrojů orálních tradic, folkloru, mikrohistorie etc. Na druhou stranu, jako kdyby se západní autor musel vyvarovat všech esencionalistických závěrů, rétorice a tématům, které by mohly být chápány jako dehonestující vůči zkoumanému subjektu (a tedy nahlíženy jako pokračování koloniálního diskursu). Autor pocházející z českého prostředí má pak i poněkud jinou pozici než jeho kolegové z frankofonního či anglosaského akademického prostředí. Sice není zatížen koloniální minulostí (většina např. francouzských autorů ve skutečnosti také ne, jedná se jen o imaginární konstrukt „koloniální minulosti“, která nutí o některých tématech mlčet), na druhou stranu v našem prostředí chybí background dlouhé tradice mimoevropských

studií, relevantní archivní materiál... Stávající specializované fondy knihoven lze v porovnání se zahraničím (Leiden, INALCO, SOAS) považovat za marginální.

O to více je třeba ocenit předkládanou publikaci, která se zakládá na aktivním terénním výzkumu, archivních materiálech z belgických a jiných archivů, a práci s širokým spektrem sekundární literatury západní i nezápadní provenience. Jedna z výsostných předností knihy je uvedení dějin Rwandy a Burundi do kontextu vývoje západních paradigmat předkoloniální, koloniální i postkoloniální epochy. Jedním z příkladů z 19. stol. může být i tzv. Hamitská teorie. Tu lze chápat jako impuls k přeměně kategorií sociálních na kategorie etnické (např. Hutu/Tutsi). Tento kontextuální proces, vytvořený ad usum koloniální moci a krytý ospravedlňující rétorikou o „*mission civilisatrice*“ se stal pozdějším *casem belli* ve společné historii etnických čístek Rwandy a Burundi. Je více než vítaným faktem, že i v českém prostředí tak nyní evropská koloniální paradigmat nezůstávají pouhou položkou v učivu dějin antropologie, ale díky Dějinám Rwandy a Burundi se stávají živoucí ukázkou dynamiky afrických společností, včetně jejich mnohdy neslavných epizod.

Německá východní Afrika a pozdější belgický mandát nad Ruandou a Urundi jsou jednou ze stěžejních epoch dějin jmenovaných zemí. Jak autor ukazuje, odlišné strategie a vynucení si změn v sociálním uspořádání společnosti byly procesem pozvolným, reflektujícím nejen místní zájmy, ale i širší africký kontext, kterému Belgie musela čelit. Jak autor upozorňuje, Ruanda-Urundi byla jednou z pozdních kolonií, a tak se i relativně mladá mandátní správa musela vypořádat s již existujícími modely britské „nepřímé“ správy (Uganda) a stávající belgické „přímé“ správy (Kongo). Popis způsobů mandátní správy byl v dosavadním akademickém diskursu mnohdy uskutečňován prismatem různých „věd“, ať již antropologických, či politologických. Pro Záhoříkovu knihu by se nejlépe hodilo jeho vlastní označení „etnografie politického systému“.

Stěžejní kapitolou Rwandských dějin jsou veřejnosti známé události genocidy v 90. letech 20. století. Ústřední pasáže knihy, věnované okolnostem a průběhu masakru ve Rwandě roku 1994, jsou vykresleny přesně, avšak bez nánosu zbytečných faktů. Celá situace je doku-

mentována jako dobře připravený a organizovaný proces genocidy, ve kterém mělo spontánní chování jen málo místa, o to více se však masové vraždění stalo efektivnějším. Tak jako ve zbytku knihy, i zde je třeba ocenit přístup k odlišným sociálním kontextům jednotlivých regionů Rwandy, kde masakry neprobíhaly se stejnou intenzitou. Autorův text se tak vyčleňuje z řady dosavadní literatury k tématu především faktem, že sám pisatel je srozuměn s realitou současné Rwandy a její společnosti.

Publikace Dějiny Rwandy a Burundi jsou obohaceny o archivní i vlastní autorův fotografický materiál, tabulky a přehledy, které dobře komentují již tak čtivý text, a i díky nim lze knihu považovat za více jak vítaný krok v rámci obnovy české afrikanistické tradice.

ZÁHOŘÍK, J. 2012. *Dějiny Rwandy a Burundi*. Praha: NLN. 264 s.

Joseph Heath, Andrew Potter – Kup si svou revoltu! (2012)

Petr Kalinič

*Katedra antropologie, Filozofická fakulta,
Západočeská univerzita v Plzni
kalinic@ff.zcu.cz*

„Tomu hippíkovi u bicích se říkalo Bubák. Nakonec se dal k policii. Stal se z něj velmistr svobodnejch zednářů. Basista je Gazze. Byl to neomarxistickéj nihilistickéj anarchista. Nakonec nastoupil u velký banky a má i svého šoféra.“

David „Dave“ Lister (Fraser, 1989)

NEDÁVNO v českém jazyce poprvé vyšla kniha, jejímiž autory je profesorské duo z University of Toronto – Joseph Heath (věnuje se problematikám sociální, politické a morální filosofie) a Andrew Potter (koncentruje se na otázky metafyziky, politické filosofie, vzdělání, konzumerismu a populární kultury). Jejich knihu *Kup si svou revoltu!* je možné stručně charakterizovat jako deset kapitol extenzivní kontemplace nad fenoménem kontrakultury, jejímž účelem je komplexní ideová kritika traktované-